

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. VI. Alia argumenta solvuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

§. III.

Ultimum argumentum diluitur.

Ad ultimum argumentum breviter dico quod si illud recte concluderet, probaret etiam proficendam esse scientiam mediam, quia olim eam admitterebant Semipelagiani, eaque utebantur ad suos errores defendendos, ut facit Suarez Tractatu de Prædest. cap. 5. num. 5. & manifestè colligitur ex Faulto lib. 2. de libero arbitrio cap. 2. ubi ait: Præscientiam & prædeterminationem Dei malè intelligunt astruentes quòd inde hominum actuum causa nascatur. Et paulò post subdit. Generalis itaque præscientia, quæ de statu mentis apud Deum manet, de potentia nascitur, sed circa statum hominis, qualitates, & species præcendit, de humani actus inspectione mutatur. Et infra ait: Magis de originarietate humana, genus præscientia divina derivat, quam opera ac voluntates hominum, de nullo & impulsu Providentiæ celestis incipere. Et tandem cap. sequenti sic concludit, NISI PRÆSCIENTIA EXPLORAVERIT, PRÆDESTINATIO NIHIL DEERNIT. Si ergo à Scholis Catholicorum decreta ex se efficacia, & consensum nostræ voluntatis antecedentia, relegari debent, quia in libris Calvinii continentur: debent etiam, eadem ratione, à Catholicis proferri, ac de medio tolli scientia media, & decreta prævisionem futuri consensu præsupponenda, quia ea similiter docentur à Faulto, Semipelagianorum Antesignano, in libris de libero arbitrio, quos (ut supra retulimus ex Baronio) Hormilda Papa, tanquam hæreticos, & Pelagianam doctrinam continentes, damnavit. Hoc ergo Adversariorum telum, vel irritum est ac inane, vel eo pariter vulneratur scientia media. De quo plura diximus in Apologia Thomistarum, Tractatu de scientia Dei inserta, ubi etiam varia doctrinæ Thomisticæ & Calvinianæ discrimina, exposuimus, & omnia quæ P. Annatus in libro de scientia media disp. 4. cap. ultimo, tum ex Catholicorum, tum ex Hæreticorum testimoniis, post Theophilum Raynaudum, nobis objicit, perspicuè solvimus, & prorsus diluimus; ibique etiam clarè ostendimus, objectionem illam Adversariorum, merito *supradam* appellari; cum nemo, nisi omnino tardus & stolidus, tam clara & aperta doctrinæ Thomisticæ & Calvinianæ discrimina quæ sibi expendimus, percipere facile non valeat. Unde de hoc argumento nihil hæc superest dicendum.

Solum referemus quòd ait Magister Lorca, Generalis Ordinis Cisterciensis, & in Academia Complutensi Primarius, disp. 21. de gratia, conclus. 1. nempe Nimis excedere eos qui in superabili contumacia descendunt, physicam præmotionem quam docet Thomista, auferre libertatem, & sententiam quæ illam asserit, nihil aut parum à Calvinio differre: *consensum evidens sit esse D. THOMÆ DOCTRINAM, & plurimum ex antiquis Scholasticis, nullà rationem merendum est ali quid ei inesse periculi, sed potius credendum esse fidei Catholice consonam. Et his censuris uti, NEC PIE, NEC PRUDENTER FIT.*

Addam etiam quæ scribit Baromius ad annum 409. Tomo 6. pagina 943. Recentiores illos prudenter admonens & corrigens: Videant (inquit) quanto periculo quidam ex Recentioribus se exponunt, dum in Novatores insurgunt, ut ex consuetudine.

A tent, à S. Augustini sententia de prædeterminatione recedunt, cum alioquin arma non desint, quibus hæretici profligentur.

ARTICULUS VI.

Alia argumenta solvuntur.

Alia solent ab Adversariis proponi argumenta, tum ex autoritate Scripturæ & SS. Patrum, tum ex ratione, quæ hîc breviter referemus ac diluemus, ut isto Theologia Thomisticæ Clypeo, omnia ipsorum tela facile propelli ac irritari, imò & in eos retorqueri possint.

§. I.

Solvitur argumentum desumptum ex inexcusabilitate peccatorum in die iudicii.

Hoc argumentum plurimum extollunt & magnificant quidam Recentiores, illudque sub his terminis proponunt. Scriptura & SS. Patres dicunt, omni excusatione carituros improbos in die iudicii: quia quamcumque prætexant occasionem sui lapsus, & quodcumque allegent sibi fuisse impedimentum ad bene operandum, poterunt eis opponi alii, qui in eodem fuerint cum illis statu antecedenti, & tamen rectè egerint: Sed hoc non potest verificari, si divinum decretum sit ex se efficax, & prædeterminans voluntatem ad operandum. Ergo tale decretum rejiciendum est. Minor probatur: Deus in die iudicii non poterit opponere improbis & peccatoribus aliquos viros bonos & justos, qui caruerint decreto efficaci & prædeterminatione physica, & tamen rectè fuerint operati; cum tale decretum, & prædeterminatio ex illo promanans, sint omnino necessaria ad bene operandum, & aliqua applicatio liberi arbitrii, prærequisita ad agendum, ac proinde pertinens ad statum antecedentem potentæ liberæ: Ergo in nostra sententia impossibile est quòd Deus ponat in die iudicii malos Angelis, aut hominibus perverfis, aliquem, vel aliquos, qui fuerint in eodem statu antecedenti cum illis, & tamen rectè operati sint.

Confirmant hoc argumentum, & dicunt ex doctrina Thomistarum sequi, vanas reddi exprobrationes, quibus Deus in sacris litteris exprobrat vineæ suæ (id est populo Israëlítico, vel animæ fideli) quòd uvas non ferat, sed spinas, aut labruscas, hoc est quòd non faciat fructus bonorum operum, sed opera mala & perverfa, ut habetur Isaiæ 5. Sequela probatur: Ut justa sit exprobratio, debuit esse talis cultura vineæ, per quam fructum re ipsa ferret, & non solum per quam possit producere fructus: Sed si tali vineæ desit aliud prærequisitum ad operandum, applicatio scilicet potentæ, quæ est à decreto efficaci, non habet re verà sufficientem culturam, per quam fructum re ipsa ferat: Ergo immeritò Deus illi exprobraret, quòd non faceret uvas, sed labruscas, & imprudenter ab illa expectaret fructus bonorum operum.

Hoc explicant & confirmant exemplo agricolæ, qui si ultimam manum non adhiberet vineæ suæ, & illi denegaret aliquam culturam omninò necessariam ut faceret fructus, immeritò conquereretur de tali vinea, eò quòd non ferret uvas, sed spinas aut labruscas. Sicut etiam immeritò quis exprobraret homini constituto in tenebris, & non habenti copiam luminis,

quod non videret, licet oculos habeat integros & sanos: quia si lumen ei deest, non plus iure expectari potest ab homine oculato quod videat, quam ab homine caeco.

124. Ad objectionem in primis dico cum Augustino epistola 105. ad Sixtinum, illam omnes vires suas perdere in parvulis qui sine baptismo decesserunt: illis enim Deus non poterit opponere in die iudicii aliquos, vel aliquem ex praedestinatiis, qui sine baptismo in se vel in voto, fuerit iustificatus, & salvatus.

125. Secundò dico, illud argumentum non solum militare contra decretum praedeterminans & esse efficacem, quod admittunt Thomistae; sed etiam contra gratiam congruam, quam docent Suarez, Vazquez, & alii Recentiores, ut evidenter constabit illud proponendo sub eadem forma & serie verborum, sub qua ab Authore proponitur, Scriptura & SS. Patres dicunt omni excusatione cariturus improbos in die iudicii: quia quaecumque praetexant occasionem sui lapsus, poterunt eis alii opponi qui in eodem fuerint statu antecedenti, & tamen recte egerint: Sed hoc non potest verificari in sententia Suaris, & aliorum qui admittunt gratiam congruam: Ergo &c. Minor probatur: Gratia congrua pertinet ad statum antecedentem potentiae liberae, & est necessario requisita in quocumque homine: vel Angelo, ad bene operandum; ita ut illa subleat, implicet contradictionem quod de facto operetur, ut ejus defensores docent: Ergo Deus in die iudicii neminem poterit opponere ex tota multitudine bonorum Angelorum, vel hominum, qui sine tali gratia congrua recte operatus fuerit.

126. Adde quod, ille cui deest gratia congrua, non minus carere videtur auxilio sufficienti, quam ille cui denegatur gratia de se efficacem & physicè praedeterminans, ut expressè docet P. Martinonius in Anti-Jansenio disp. 27. lect. 3. num. 25. ubi variis argumentis gratiam congruam Suaris & Vazquez, aliorumque Theologorum Societatis confutans, istud tertio loco subijcit: Tertio, si tanta motio & excitatio necessaria est moraliter ad conversionem: ergo qui minorem recipiunt, non habent auxilium moraliter sufficiens, atque ita quotquot non convertuntur, carent auxilio sufficienti moraliter ad conversionem, estque illis moraliter impossibile non convertantur. Vnde huiusmodi querimonia & exprobratio metaphysica esset, non moralis & rationalis, quod absit, Quid est quod debui ultra facere vinea mea & non feci? Isaia 5. Possent enim Iudaei merito respondere: debebas nobis dare auxilium moraliter sufficiens, non autem tale cum quo fuit moraliter impossibile converti, & quo praeventus nemo converteretur. Quomodo expectasti uvas ab iis quibus impossibile moraliter fuit non ferre labruscas? Et infra num. 28. ait sententiam quae docet gratiam congruam incidere in utrumque inconveniens quod obijcit Thomistis, & inducere gratiam necessitantem, ac excludere sufficientem. Quod de morali insufficientia (inquit) manifestissimum est, quia cum tali gratia sola, est moraliter impossibile bene operari, dicitur enim esse moraliter impossibile, quod adeo difficile est, ut nemo illud faciat: quare sicut prior sententia (quae docet gratiam physicè praedeterminantem) negat evidenter dari auxilium physicè sufficiens: ita haec, (quae admittit gratiam congruam) negat evidenter dari sufficiens moraliter. Quorum utrumque alienum esse mihi videtur à sincera Dei voluntate salvandi omnes homines, minimeque consentire cum

A supra dictis Scripturae protestationibus. Quid ultra debui facere vinea mea & non feci? An quia expectasti ut faceret uvas & fecit labruscas? Isaia 5. Nemo enim responderi jure posset agricolae, aut domino vineae, qui sic loqueretur: Frustra expectasti ut faceret uvas, adhibita tantum eam cultura, cum qua neque unquam ulla alia vinea ab orbe condito fructum tulit, neque physicè aut moraliter possibile erat ut ferret; & debebas aliquid ultra facere, ut prudenter & rationaliter fructum ab illa sperares?

Et certè si agricola praverideret quod si plantaret vineam in aliquo loco sterili & infecundo, nullos unquam fructus produceret; sed spinas tantum & tribulos germinaret; illi merito postea exprobraret quod non faceret uvas, sed spinas, & insipienter omnino ab illa fructus expectaret. Ita cum in sententia Suaris, Vazquez, & aliorum Recentiorum, Deus multis denegat gratiam congruam, eosque ponat in occasionibus illis & circumstantiis in quibus praevit per scientiam mediam nullatenus operaturos, frustra de illis videtur conqueri, eisque exprobrare quod non convertantur, & ferant fructus bonorum operum; poterunt enim respondere, quatenus denegasti gratiam congruam, & nos collocasti in iis occasionibus & circumstantiis, in quibus praevit nos minime operaturos, & in quibus moraliter impossibile erat nos operari & ferre fructum bonorum operum?

Ex his constat difficultatem propositam esse nobis & Adversariis communem. Praesertim cum omnes Theologi Societatis Jesu, ex praescripto seu decreto Claudii Aquavivae, ejusdem Societatis Generalis, gratiam congruam docere teneantur, ut testantur Tannerus l. 2. ad quaest. 109. & Paulus Leonardus in libro de scientia media, ubi asserunt decretum illud fuisse sub his verbis conceptum & editum: Nostri imposterum omnino doceant inter eam gratiam quae effectum reipsa habet, atque efficacem dicitur, & eam quam sufficientem nominant, non tantum distinctam, etiam cooperantem gratiam habentem, effectum sortiantur, altera non item; sed in ipso actu primo, in quo posita à scientia conditionalium, ex efficaci Dei proposito atque intentione efficiendi certissime in nobis bene, de industria ipse ea media seeligat, atque eo modo & tempore conferat, quo videt effectum infallibiliter habiturum, alius usus, si haec similiter praevitisset: quatenus semper moraliter & in ratione beneficii plus aliquatenus efficiat quam in sufficienti gratia, ETIAM IN ACTU PRIMO, contineri; atque hac ratione efficere Deum ut reipsa faciamus, non verò ex eo tantum quod datur gratiam qua facere possumus. Datum Roma die 14. Decembris anni 1613.

E Tertio dico, illud idem argumentum quod nobis opponunt Adversarii, fuisse olim D. Augustino à Pelagianis propositum, & ab ipso solutum & contritum. Nam Monachi Adherentini sub Valentino Abbate, contendebant quod si gratia efficacem esset necessaria ad agendum, tolleretur correctionis necessitas, & peccatorum inexcusabilitas; & dicebant neminem esse corripiendum si Dei praeccepta non facit, sed pro illo ut faciat tantummodo orandum, ut refert D. Augustinus lib. 1. Retract. cap. 67. Unde sic isti Monachi argumentabantur: Si ad servanda praeccepta necessarium est quod Deus det homini obedientiam. Si ad perseverandum

randum necessarium est donum perseverantiae, sine quo nullus unquam perseveravit : sequitur quod non sint corripendi homines, & quod illis non debeat imputari ad culpam, cum quod illis non servant, aut non perseverant ut precepta non servent, aut non perseverant ut que in finem : quia Deus pro suo beneplacito, quibusdam tribuit haec dona, aliis vero non tribuit, neque est in eorum potestate illa obtinere. Sed audiamus eos apud Augustinum de correptione & gratia cap. 4. obmurmurantes, ac dicentes : *Redde autem corripere, si eam (scilicet gratiam) mea culpa non haberem : hoc est si eam possem mihi dare vel sumere ipse, nec facerem ; vel si deus illi acciperet et nolisset.* Cum ergo & ipsa voluntas Domino preparatur, cur me corripis quia videris magis precepta nolle, & non potius ipsum rogas ut in me operetur & velle : Eiterum cap. 6. Hanc charitatem (inquunt) non accepimus : quid tu quoque rogamur, quasi nos eam nobis dare possimus, & nostro arbitrio habere nolimus ?

132. Illam hanc difficultatem solveret magnus gratiae defensor Augustinus, scripsit epistolam 46. & 47. ad illos Monachos instruendos, & duos eorum libros compoluit : unum de gratia & libero arbitrio, & alterum de correptione & gratia, in quibus ostendit primò, non tolli, sed juvari, & perfici liberum arbitrium per gratiam Dei, quia gratia causat in nobis libertatem, fortissimam & invictissimam voluntatem ; & voluntas non libertate consequitur gratiam, sed gratia libertatem, ut habetur cap. 8. de correptione & gratia. Secundò, ratione necessitatis gratia non tolli correctionis necessitatem : quia ea utitur Deus tanquam medio extrinsecus adhibito, & exteriùs juvante, dum gratia intus in corde hominis operatur, & eius voluntatem immutat. Ex quibus constat, hoc etiam argumentum, quod ad eò extollunt & magnificant Recentiores, non esse novum, sed perantiquum, & ex veteri Pelagianorum officina desumptum. His praesuppositis.

133. Respondeo directè ad argumentum, quòd ad hoc ut reprobis sint inexcusabiles in die iudicis, satis est quòd Deus possit illis opponere alios, tum ex Angelis, tum ex hominibus, quibus fuerint aequales in auxiliis sufficientibus, & qui vel nulla vel minora praebuerint impedimenta auxiliis efficacibus. Ratio est, quia ut aliquis possit justè corripì & increpari exemplo alterius, sufficit quòd aequaliter possit ac ille, & tamen aequalia non praestet : ille autem qui est aequalis alteri in auxiliis sufficientibus, quamvis sit in aequalis in efficacibus, aequaliter potest : quia aequalis efficacia non dant posse agere, neque praebent virtutem aut complementum potentiae, sed tantum actualitatem & applicationem illius (ut suppono ex Tractatu de Auxiliis) & aliunde peccatores quando transgrediuntur precepta, tali actualitate & applicatione non carent, nisi quia per culpam mortalem aut venialem, ei possunt vel posuerint impedimentum. Unde

134. Respondeo ad confirmationem, Deum merito exprobrare vineae suae, quòd non ferat uvas, sed spinas, & animas fideles, quòd non faciat fructus bonorum operum ; quia licet tali vineae desit aliqua cultura necessaria ad producendos fructus, & anima aliquod auxilium priùs natura requisitum ad operandum, ille tamen defectus & carentia provenit ex culpa ipsius hominis, qui per propriam malitiam, vel negligen-

135. riam, divinae gratiae praebuit obicem. Ita expressè docet D. Thomas 3. contra Gentes cap. 159. ubi sibi opponit idem omninò argumentum quòd nobis objicit Adversarij, & eodem modo illud resolvit, quòd à nobis solutum est. Sic enim habet : *Cum aliquis non possit sine auxilio divinae gratiae habere ea quae sunt necessaria ad tendendum in ultimum finem, sicut est spes, dilectio, & perseverantia : potest alicui videri quòd non sit homini imputandum, si praedictis careat : praecipue cum auxilium gratis mereri non possit, nec ad Deum converti, nisi Deus eum convertat, nulli enim imputatur quòd ab alio dependet. Quòd si concedatur, plura in convenientia consequi manifestum est : sequitur enim quòd ille qui fidem non habet, nec spem, nec dilectionem Dei, perseverantiam in bono, non est poenà dignus.*

136. Ecce ipsummet Adversariorum argumentum, cui sic respondet. Ad hujus dubitationis solutionem considerandum est, quòd licet aliquis per motum liberi arbitrii divinam gratiam nec promereri nec advocare possit, potest tamen seipsum impedire ne eam recipiat : dicitur enim de quibusdam Job 21. *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Et Job. 24. *Ipsi fuerunt rebelles luminibus.* Et cum hoc sit in potestate liberi arbitrii impedire divinae gratiae receptionem, non immeritò imputatur ei qui impedimentum praestat gratiae receptioni : Deus enim, quantum est ex se, paratus est omnibus gratiam dare, vult enim omnes homines salvos fieri, sed illi soli gratia privantur, qui in seipsis gratia impedimentum praestant. Sicut Sole mundum illuminante, in culpam imputaretur ei qui oculos claudit, licet videre non possit, nisi lumine Solis praeveniatur.

137. Idem docet exponens illa verba Joannis : *Nemo venit ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum.* Dicit enim, quòd sicut grave per naturam non potest sursum ferri, nisi trahatur ab alio : ita cor humanum ex se ad inferiora tendens, non potest sursum elevari, nisi trahatur per gratiam. Si vero non elevetur, non est defectus ex parte trahentis, qui, quantum est de se, nulli deficit, sed est propter impedimentum ejus qui non trahitur. Et 2. 2. quaest. 2. art. 5. ad 1. *Auxilium gratiae (inquit) quibuscumque divinitus datur, misericorditer datur : quibus autem non datur, ex justitia non datur, in poenam praecedentis peccati, & salutem originalis, ut habet Augustinus lib. de correptione & gratia cap. 5. & 6.*

138. Ex his ergo constat, quòd secundum doctrinam D. Thomae imputatur homini quando non operatur, etiam si non habeat tunc auxilium efficace ; quia non habere est ex impedimento quòd voluntarie apponit, reddendo se illo indignum, & se disponendo ad ejus denegationem, per culpam mortalem, aut venialem. Unde patet responsio ad exemplum allatum de vinea cui desisset ultima cultura, & de homine in tenebris constituto : dicendum enim est, quòd si agricola dedisset vineae omnes primas culturas, & esset paratus dare illi ultimam, & vinea illam recufaret, ac illi poneret impedimentum, merito posset illi exprobrare, si postea non faceret uvas, sed labruscas. Sicut etiam jure exprobraretur homini constituto in tenebris, quòd non videat, si quis ipsi lumen offerret, & daret aperire fenestras, ille tamen impediret.

§. II.

Variae instantiae proponuntur & solvuntur.

139. Contra hanc responsionem & doctrinam ex S. Thoma & aliis SS. Patribus infra referentur.

referendis desumptam, multipliciter insurgunt Adversarii, eamque variis instantiis, veluti quibusdam nebulis, obfcurare conantur. In primis dicunt, quod hæc responsio non potest habere locum respectu denegationis primæ gratiæ, cum denegatio talis auxilii nullam supponat culpam antecedentem, actualem, imò nec originalem, saltem in Adamo, & in malis Angelis.

135. Secundò instant, & dicunt, quod si homo per propriam culpam & negligentiam possit ponere impedimentum gratiæ efficaci, poterit etiam illi resistere; cum resistere gratiæ, & illi ponere impedimentum, synonyma sint, & idem omnino significant.

136. Tertio si homo ex innata libertate possit se disponere ad denegationem auxilii efficaci, poterit etiam ex viribus liberi arbitrii se præparare ad ejus receptionem; & sic aliqua caro gloriari poterit coram Deo, Tyrius scilicet præ Judæo, quod se pro innata libertate reddiderit aptiorem ad auxilia gratiæ recipienda.

137. Denique ex hac responsione sequitur, non esse recurrendum ad inscrutabilia Dei judicia, ad reddendum rationem cur Deus unum trahat & alium non trahat per gratiam efficacem, sed ad liberum arbitrium ponens impedimentum gratiæ in uno, non verò in alio: At hoc repugnat SS. Patribus supra relatis: Ergo &c. Hæc tamen instantiæ, ex fundamentis supra statutis, facillè dilui possunt.

138. Ad primam enim in primis dico, quod sicut in sententia Suaris, & aliorum Recentiorum, denegatio primæ gratiæ congruæ, nullam habet causam in homine, sed reducitur in simplicem Dei voluntatem, & in judicia ejus inscrutabilia: ita plures ex discipulis D. Thomæ, permissionem primi peccati, sive negationem gratiæ efficaci necessariæ ad primum peccatum mortale vitandum, ex nulla hominis culpa, sed ex sola Dei voluntate repetunt. Cui sententiæ adhæret Estius in 1. sent. dist. 41. §. 18. *Quod Deus (inquit) permittat hominem vel Angelum cadere in peccatum quo Deum deserit, videlicet non præbendo auxilium efficacem ne cadat, hoc non habet causam in ipsis.* Idem docet ex Patribus Societatis Claudius Typhanus, in libro de ordine cap. 32.

139. Respondeo secundò cum Alvare, Joanne à S. Thoma, & pluribus aliis Thomistis: etiam Adamum & Angelos caruisse auxilio efficaci ad perseverandum, ex propria culpa, non quidem antecedente, sed concomitante, quæ fuit prior privatione auxilii efficaci, in genere causæ materialis & dispositivæ. Pro cuius elucidatione

Notandum est primò: denegationem auxilii efficaci posse duobus modis considerari. Primò activè, & prout se tenet ex parte Dei, & sic vocatur permissio peccati, seu denegatio gratiæ. Secundò passivè, & prout se tenet ex parte hominis vel Angeli, & sic dicitur privatio gratiæ.

Norandum secundò, seu potius supponendum ex Philosophia: quod licet causæ in eodem instanti temporis simul exercent suas causalitates, hoc tamen non obstat, quin una sit prior alterà in uno genere, & posterior in altero. Patet hoc in generatione & corruptione substantiali, quæ licet fiant in eodem instanti temporis, tamè se invicem præcedunt in diverso genere causæ: est enim corruptio vel dispositio præcedens introductionem formæ, quia non nisi in subiecto carente formâ introducitur opposita; licet in genere causæ formalis generatio sit prior, &

A ad eam sequatur corruptio. Hoc clariùs constat in exemplo venti aperientis fenestrâ, & per eam intrantis in aulam, quo communiter utuntur Thomistæ ad mutuam illam prioritatem explicandam: hujusmodi enim ingressus præcedit aperiitionem fenestræ in genere causæ efficientis, cum ad eam activè concurrat; & ipsa aperiit fenestrâ est prior ingressu venti, in genere causæ materialis & dispositivæ, in quantum dispositio prædicta aëris & veti ingressu. His præsuppositis

Alvarez, Joannes à S. Thoma, & plures alii Thomistæ docent, quod licet denegatio gratiæ ut est pura negatio, & primus effectus reprobativæ, nullam habeat causam ex parte hominis, sed reduci debeat in simplicem Dei voluntatem, quæ ut dicit Apostolus, *cujus vult miseretur, et quem vult indurat* (non impediendo malitiam, sed denegando gratiam, ut explicat Augustinus), illa tamen, ut habet rationem privationis, & prout se tenet ex parte hominis, nunquam est sine aliquo obstaculo ex parte nostra, licet illud non sit semper peccatum præcedens, etiam originale (ut patet in Adamo & in malis Angelis) sed ipsa culpa concomitans, quæ licet sit in eodem instanti temporis quò ipsa denegatio auxilii, illam tamen antecedit prioritate naturæ causalitatis, in genere causæ materialis & dispositivæ. Sicut licet illuminatio Solis, & remotione tenebrarum, sint simul tempore; tamen se invicem præcedunt, prioritate naturæ. Nam ex parte Solis, priùs est illuminare, quàm tenebras removere: ex parte autem aëris, priùs est purgari à tenebris, quàm consequi lumen, ordine naturæ: ut dicit D. Thomas 1. 2. quæst. 113. art. 8. ad 1.

Ex his duabus solutionibus, prima videtur magis solida, & magis conformis SS. Patribus supra relatis, qui primam gratiæ efficaci denegationem reducunt in simplicem Dei voluntatem, & in judicia ejus inscrutabilia. Secunda magis subtilis, & desumpta ex principis Philosophorum, qui docent cum Aristotele & D. Thoma, quod causæ suprà sibi invicem causæ, & quod licet in eodem instanti temporis suas exercent causalitates, hoc tamen non impedit, quin una sit prior alterà in uno genere, & posterior in alio: ut constat in exemplis adductis, & fuit, ac eruditè ostendit Claudius Typhanus in libro citato de ordine, de quæ prior & posteriori.

Neque contra hanc responsionem valet instantia cuiusdâ Recentioris, dicentis quod præcessio realis mutua, quæ idem sit prius suo priori, ac proinde seipso, implicat contradictionem.

Facilè enim respondetur, distinguendo præcedens. Præcessio realis mutua, quæ aliqui dant prius suo priori, prioritate in quo, concedo. Prioritate à quo, nego. Hoc enim intercedit discrimen inter ea quæ sunt priora aliis prioritate in quo, & à quo; quod ea quæ sunt prioritate in quo, in eo priori existunt (prioritas enim in quo est prioritas existentia) & in eo priori sunt extra dependentias omnium causarum, ac proinde non possunt dependere à quocumque alio posteriori, etiam in alio genere causæ. E contra verò, cum illa quæ sunt priora prioritate solùm à quo (quæ est prioritas solùm naturæ & causalitatis, non verò durationis & existentia) nec sint nec concipiuntur esse in eo priori extra dependentias omnium causarum, possunt ab aliis dependere in altero genere causæ, & consequenter esse illis posteriora.

Ad secundum nego sequelam Majoris. Sicut enim

enim quis impedire potest ingressum radii solaris in aulam, claudendo fenestram, & ejus receptionem ponendo impedimentum; illum tamen jam receptum privare non potest suo effectu, nec impedire quin illum in aërem. Ita similiter homo per culpam antecedentem, vel concitantem impedire potest receptionem gratiæ efficacis, & suâ indignitate Deum movere ad illam denegandam. Illi tamen jam receptæ, & in anima existentis, non potest resistere (potentiâ saltem consequenti, & in sensu composito) vel eam frustrare effectu quem Deus efficaciter per illum intendit producere. Ut enim dicit D. Thomas supra relatus: *Impossibile est hac duosimul esse, quod spiritus sanctus velit aliquem movere ad vitam charitatis, & quod ipse charitatem amittat peccando.*

Ad tertium nego etiam sequelam. Sicut enim (ut perstitimus in eodem exemplo) licet homo claudendo fenestram impedire possit illuminationem Solis, non potest tamen illum ad se trahere, & advocare: ita etiam licet aliquis per motum liberi arbitrii possit seipsum impedire ne gratiam recipiat, illam tamen nec promereri nec advocare potest, nec ad illam recipiendam se disponere ex solis virtute liberi arbitrii, sed solum ex virtute ipsius gratiæ, cor ejus moventis. Quia ut homo ponat impedimentum gratiæ, oportet solum quod peccet mortaliter aut venialiter: quod potest ex solis virtutibus, seu potius sola defectibilitate liberi arbitrii. Ut verò se ad illam præparet & disponat, requiritur quod elicitatum supernaturalium, cum dispositio & forma debeant esse ejusdem ordinis: quod homo præstare non potest, nisi virtute ipsius gratiæ, illum moventis & applicantis. Unde dicit Augustinus de corrept. & gratia cap. 1. *Liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem parum est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.* Et D. Thomas 1. 2. quæst. 112. art. 3. ad 1. *Defectus gratiæ prima causa est ex nobis, sed collationis gratiæ prima causa est ex Deo: secundum illud Osee 13. Perditio tua ex te Israel, tantum modo in me auxilium tuum.* Et super Epistolam ad Hebræos cap. 12. lect. 3. *Hoc ipsum quod aliquis non ponit obstaculum gratiæ, ex ipsa gratia procedit: unde si aliquis ponat, & tamen moveatur cor ejus ad removendum illud, hoc est ex dono gratiæ Dei vocantis per misericordiam suam.* Ex parte subdit: *Quod ergo à quibusdam removetur istud obstaculum, hoc est ex misericordia Dei: quod autem non removetur, hoc est ex justitia ejus.* Unde juxta doctrinam D. Thomæ, licet Deus semper denegat homini gratiam ex justitia, & propter aliquam culpam mortalem, aut venialem, vel saltem originalem, per quam ponit vel ponit ei impedimentum, illam tamen non contrahit ex eo quod ei nullam ponit obicem, sed ex pura liberalitate & misericordia: imò potius per suam gratiam facit, quod homo vel non ponat ei obicem, vel si illud posuerit, movet cor ejus ad removendum illud.

Ex quo patet responsio ad ultimum, neganda est enim sequela Majoris. Cum enim nullus sit homo, qui per aliquam culpam mortalem, aut venialem, vel saltem originalem, gratiæ impedimentum non ponat, vel posuerit: nulla potest reddi ratio, cur Deus in uno tale impedimentum tollat, vel illo non obstante, ei gratiam conferat, non verò in alio: sed ad simplicem Dei voluntatem, & ad inscrutabilia judicia ejus, cum Apostolo necessariò recurrendum est.

Tom. I.

A Addo quòd licet denegatio gratiæ, privativè sumpta, & ut se tenet ex parte hominis, aliquam in eo supponat causam; illa tamen ut est pura negatio, & primus reprobationis effectus, nullam in eo causam supponit, sed ad simplicem Dei voluntatem reducit: ut ostendemus in Tractatu de prædestinatione.

§. III.

Corollaria præcedentis doctrina.

EX dictis colliges primò, quamlibet culpam, sive mortalem, sive venialem, imò & originalem (in sententia eorum qui causam reprobationis negativæ ad peccatum originale referunt, de quo in Tractatu de prædestinatione) sufficere, ut Deus gratiam suam efficacem ad vitandam peccatum etiam mortale, justo interdum, pro judiciorum suorum inscrutabili profunditate, denegat. Quare cum nemo, quantumvis iustus & sanctus, sit immunis à peccato originali, imò nec actuali, saltem veniali, ut definit Tridentinum sessione 6. can. 23. nemo est qui non humiliter agnoscere debeat, pro merito peccatorum suorum se posse à Deo justè derelinqui, ad eòque ne id fiat, cum Regio Vate identidem exclamare: *Adiuro meus esto Domine, ne derelinquas me;* & qui, ut monet Apostolus supra relatus, non debeat cum timore & tremore operari salutem. Unde Leo Papa serm. 8. de Epiphania: *Hæc Sanctis causa est tremenda atque metuenda, ne ipsi in operibus pietatis elati, deserantur ope gratiæ, & remaneant in infirmitate nature.*

Omnibus etiam veraciter humilibus, habenda semper est præ oculis egregia Ricardi Victorini hæc de re sententia: de statu interiori hominis parte 1. cap. 22. *Gratia (inquit) quam semel homo accepit ante peccatum, justè subtrahi non potuit, quam etsi præter meritum acceperat, sine culpa tamen amittere non debebat: nunc autem omni hora potest justè subtrahi, quia nunquam potest homo sine culpa inveniri.*

Obiervandum tamen est, quod licet omnia peccata, non solum mortalia, sed etiam venialia, gratiæ efficaci ponant impedimentum; & sint sufficiens causa, cur illam Deus denegare possit, etiam justo, ad superandam tentationem: superbia tamen & præsumptio, ac in propriis virtutibus fiducia, maximum divini gratiæ ponit obicem, ut eleganter declarat D. Bernardus serm. 54. in Cantica, his verbis: *In veritate didici, nihil equè efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si coram Deo inveniaris non altum sapere, sed timere, Beatus homo qui semper est pavidus. Time ergo cum arriserit gratia, time cum abierit, time cum denud revertetur: hoc est semper pavidum esse. Succedant vicissim sibi in amore tres isti timores, secundum quod gratia vel adesse dignatur, vel offensa recedere, seu iterum placata redire sentitur. Cum adesse, time ne non dignè opereris ex ea, nam hoc monet Apostolus, videte inquit ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Quod si recesserit, multo magis timendum: plane multo magis, quia ubi deficit tibi gratia, deficit tu. Tunc ergo subtracta gratia, tanquam mox casurus time & contremisce, Deo tibi ut sentis irato, quia reliquit te custodia, nec dubites causam esse superbiam, etiam si non appareat: quod enim nescis, scit Deus, & qui te iudicat.*

N n n car,

in Bibli...

cat, ipse est. Nunquid qui humilibus dat gratiam, A
humili aufert datam? Ergo argumentum superbie,
privatio est gratia.

147 Ex dictis etiam intelliges difficile testimo-
nium Divi Thomae, qui exponens hæc verba
Christi Joan. 17. Ego pro eis rogo, non pro mundo,
sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt, sic ait: Di-
cendum quod Christus quantum est de se pro omnibus o-
ravit, quia oratio sua, quantum est de se, efficax est
ut valeat toti mundo, sed tamen non in omnibus sorti-
tur effectum, nisi in Sanctis & Electis Dei, & hoc prop-
ter impedimentum mundanorum.

His enim verbis non intendit docere (ut aliqui
existimant) quod oratio Christi, ejusque volun-
tas absoluta, & gratia efficax per illam obtenta, B
vel preparata, sit dependens quantum ad usum
& efficaciam à libero hominum arbitrio, ita ut
possit frustrari, & reddi inefficax per ejus resi-
stentiam & dissentium, ut docent Molina & alii
Recentiores. Sed tantum vult, quod liberum
hominis arbitrium, per culpam mortalem, vel
venialem, potest ponere obicem & impedimen-
tum gratia efficaci, & se reddere indignum ejus
receptione, seu suam indignitate movere Deum ad
illam denegandam, non tamen illam jam recep-
tam, & in anima existentem, abjicere, & frustra-
re suo effectu: ut exemplo radii solaris, cujus re-
ceptioni homo potest ponere impedimentum,
claudendo oculos, vel fenestram, non tamen
illum jam receptum frustrare suo effectu, & ejus
illuminationem impedire, supra declaravimus.
Quod autem hic sit verus, & germanus sensus
D. Thomae, satis aperte indicant hæc verba: *Et
hoc propter impedimentum mundanorum*, quibus si-
gnificat mundanos (id est reprobos & peccato-
res) per peccata quæ committunt, divinæ gra-
tia ponere impedimentum. Et licet illud etiam
interdum ponatur à sanctis & electis, Deus tamen
in eis illud vincit, seu ab eis remouet per
suam misericordiam, & propter merita Christi,
qui pro eorum salute rogavit, non tamen in
mundanis & reprobis, quia pro eis Christus non
oravit, ut vitam consequerentur æternam, sicut
pro prædestinatis, ut disp. præcedenti art. 2. ex-
posuimus.

§. IV.

*Exponuntur quadam testimonia D. Augustini &
sancti Thomae qua videntur favere Ad-
versariorum sententia.*

148 **O**bjiciunt in primis Adversarii, quod Divus
Augustinus interdum docet, ex duobus
hominibus æquali auxilio gratia præventis, unum
propria voluntate converti, & tentationi
resistere, non verò alterum: Ergo ex Augustino
voluntas Dei non est efficax de se, sed ex consen-
su & determinatione liberi arbitrii. Consequen-
tia patet, Antecedens probatur ex Augustino li-
bro de prædest. & gratia cap. 15. ubi parificat
quantum ad omnia Pharaonem & Nabuchodonosor:
in natura, in dignitate, in pœna quæ flagellati
sunt à Deo causa, quia uterque populum
fuerunt diversi, quia unus, inquit, manum
Dei sentiens, in recordatione propria iniquitatis inge-
muit, alter libero contra Dei misericordissimam veri-
tatem pugnavit arbitrio. Idem docet 12. de Civit.
cap. 6. de duobus æquali tentatione visâ mulie-

ris pullatis: Si aliqui duo (inquit) equaliter affecti
animo & corpore, videant unius corporis pulchritu-
dinem, quæ visâ unus eorum ad illicitè perfructum
moveatur, alter in voluntate pudica stabili perseveret,
quid putamus esse cause ut in illo fiat, in illo non fiat
voluntas mali, quæ illam rem fecit in quo facta est. Ne-
que enim pulchritudo illa corporis: nam eam non fecit
in ambobus, quandoquidem amborum non dispariter
occurrit aspectibus. An caro intuentis in causa est? Cur
non & illius? An vero unius? Cur non utriusque?
Ambos enim & animo & corpore equaliter affectus
fuisse prædicimus. An dicendum est, Alterum eorum
occultâ maligni spiritus suggestionem tentatum, quod
non eidem suggestioni & qualicumque suasioni, quali
propria voluntate consenserit? &c. Cui difficultati
postea sic respondet: *Ut hoc quoque impedimen-
tum ab ista questione tollatur si eadem tentatione am-
bo tententur, & unus ei cedat atque consentiat, alter
idem qui fuerat perseveret, quid aliud apparet, nisi
unum voluisse, alterum noluisse à castitate desistere?* 1.
tem libro 1. ad Simplicianum quaest. 2. loquens
de Electis dicit: *Si voluisset & incurrisset, Dei adju-
rio pervenisset.* Et de spiritu & littera cap. 3. docet
quod visorum suasionibus agit Deus, ut velimus &
credamus, sive extrinsecus, per Evangelicas exhortatio-
nes &c. sive intrinsecus, ubi nemo habet in potestate
quid ei veniat in mentem; sed consentire vel dissentire
propria voluntatis est.

Respondeo negando Antecedens. Ad cuius
primam probationem, in primis dico non esse
certum, sed dubium, an liber de prædestinatione
& gratia sit Augustini, & propterea à Lovaniensibus
in appendicem esse rejectum.

Respondeo secundo, Augustinum ibidem lo-
qui tantum de auxiliis externalis, vel de interna
moraliter tantum excitantibus (illa enim pos-
sunt esse æqualia in consentiente & non con-
sentiente) non autem de auxiliis efficacibus &
physicè præventivibus, quæ admittit locis su-
pra à nobis relatis: talia enim auxilia temper
sunt majora in eo qui convertitur, quam in alio
qui non convertitur. Et ita clarè se explicat S.
Doctor ibidem: dicit enim quod Nabuchodonosor
manum Dei sentiens & ingemiscens panituit,
quia illi ut miraretur adsuit divinum præsidium, alteri
ut induraretur desuit.

Ad secundum testimonium, similiter respon-
det Vazquez, Augustinum eo loco equiparare
illos duos juvenes, solum quantum ad circum-
stantias, & exteriora signa, non autem quantum
ad auxilia intrinseca.

Secundo respondeo quod intentio Augustini
in eo loco solum est ostendere, quod consen-
sus in tentationem oriatur à voluntate propria
ut deficiente, & non solum ex eo quod natura
est: quia ibi loquitur expressè de origine mali
& peccati unde sit, cum ipsa natura sit bona, &
dicit oriari ex propria voluntate, ut ex nihilo fa-
cta est, seu ut defectibilis est. Resistencia autem
contra hanc tentationem, licet propria volun-
tate fiat, non tamen propria voluntate modo
sumptâ, vel auxilio tantum morali excitatâ, sed
voluntate preparatâ, determinatâ & applicatâ
per gratiam; ut clarè docet idem Augustinus
locis supra relatis, præsertim de dono perse-
verantia cap. 13. ubi ait: *Nos ergo volumus, sed
Deus in nobis operatur & velle: nos ergo operamur,
sed Deus in nobis operatur & operari pro bona vo-
luntate. Hoc nobis expedit & credere, & dicere: hoc
est primum, hoc verum, ut sit humilis & submissus
consensus.*

confessio, & datur totum Deo. Et de gratia & libero arbitrio cap. 16. Certum est nos mandata servare si volumus, sed quia preparatur voluntas à Domino, ab illo petendum est, ut tantum velimus, Dominus, ab illo petendum est, ut tantum velimus, quantum sufficit ut volendo faciamus. Certum est quod velle cum volumus, sed ille facit ut velimus bonum, de quo scriptum est: preparatur voluntas à Domino. Certum est nos facere cum facimus, sed ille facit faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati, qui dixit: Faciam ut in justificationibus meis ambuletis, & iudicia mea observetis, & faciam. Et libro retract. cap. 10. sic habet: Quantum dicitur libro de Genesi, divinum lumen pascit para cordium qui ab amore visibilibus se ad eius implenda præcepta convertunt, quod omnes possunt si vellent: non existiment novi heretici Pelagiani sententiam esse dicunt: verum est enim omnino hoc posse si vellent, sed preparatur voluntas à Domino. Et libro dicit: Multi audiunt verbum veritatis, alii credunt, alii contradicunt: volunt ergo isti credere, volunt autem illi: sed cum alius preparatur, alius non preparatur voluntas à Domino, discernendum est utique, quid veniat de misericordia eius, quid de potestate. Ex quibus testimoniis patet, quod quando idem Augustinus ait, si Esau voluisset, & occurrisset, &c. Conscientia vel dissentire propria voluntatis est, non intendit excludere gratiam efficacem, quæ facit nos velle, & currere in via mandatorum Dei, juxta illud Propheta Psal. 118. Viam mandatorum tuorum curram, cum dilatasti cor meum: Sed tantum declarare consensum & determinationem liberi arbitrii, quod seipsum determinat tanquam secundum liberum & secundum determinans, dependenter à motione & applicatione Dei, ut primi liberi, primique determinantis, cui essentialiter subordinatur, ut clarè seipsum explicat eodem cap. 34. de spiritu & littera, ubi ait: Profecto & ipsum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia eius prævenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dicit, propria voluntatis est. Quibus verbis aperte declarat, quod quamvis propria voluntatis sit consentire vocationi Dei, ipsum tamen velle Deus in homine operatur per gratiam. Unde quando dicit, Visorum suorum agit Deus &c. tradit quidem & explicat auxilium moraliter excitans, & id quod in vocatione interna ex parte excitationis se tenet; non tamen excludit auxilium physicè præveniens, & motionem effectivam bonæ voluntatis, & tangentem immediate ipsum cor, quam subministracionem spiritus appellat. Nam in libro de corrept. & gratia cap. 12. expressè docet requiri præter auxilium sufficiens, & moraliter excitans, sine quo homo non potest operari, quod non relinquatur voluntas sibi ipsi, quia sic deficeret, sed quod Deus operetur ut velit. Et sic quod subventum est infirmitati voluntatis, ut indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur. Quod certe non debuisse dicere Augustinus, si solum agnovisset excitationem quandam indifferentem, quam nos consensu nostro à Deo præviso faciamus determinatam & efficacem. Hæc enim excitatio, & quodcumque indifferentem auxilium, tale est quod cum illo relinquatur homini voluntas sua, ut maneat in tali adjutorio, si velit, nec Deus, posito hoc auxilio, ulterius operatur ut velit. Dicit autem Augustinus, quod si sic relinquatur illi voluntas sua, ut in adjutorio Dei

A sine quo perseverare non possent (quod est auxilium sufficiens) manerent si vellent, nec Deus in eis operaretur ut vellent: inter tot & tantas tentationes, voluntas ipsa infirmitate sua succumberet. Subventum est ergo infirmitati voluntatis humane, ut divinâ gratiâ indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur, & ideo quamvis infirma non deficeret. Ergo sentit manifestè Augustinus, præter excitationem indifferentem, & auxilium sufficiens, quod de se indifferens est ad operari de facto, vel non, aliud dari quo indefectibiliter agitur.

Utrumque etiam auxilium clarissimè expressit Cyrillus Alexandrinus in libro de adoratione in spiritu, circa medium, ubi sic ait: Nam quoniam hominis natura non valde generosa est, neque satis idonea ut malum effugere queat, simul quodammodo nobiscum certat Deus, & duplex concedere beneficium videtur, persuadens admonitionibus, ut subsidium inveniamus; & fortius illud præstans, quam ut malum præsens & violentum prevalere possit. Quid clarius pro distinctione auxilii efficacis à sufficiente? Sicut ergo in homine duplex datur potentia, intellectus scilicet & voluntas: ita etiam secundum Augustinum, & alios SS. Patres, duplex requiritur donum, sive duplex gratia tangens utramque potentiam. Ex parte enim intellectus requiritur illustratio & pia cogitatio. Ex parte vero voluntatis, motio & applicatio. Et hæc duæ gratiæ sunt veluti duo brachia Dei animam complectentia, de quibus dicitur in Canticis: Lava ejus sub capite meo, id est intellectu, qui est caput animæ, illustrato per cognitionem. Et dextera illius amplexabitur me: per inspirationem suam, & motionem tangentem voluntatem, & per charitatem inflammantem cor & affectum. Et utramque hanc gratiam insinuat Tridentinum sess. 6. can. 5. his verbis: Si quis dixerit liberum arbitrium motum & excitatum à Deo, non posse dissentire si velit, anathema sit. His enim verbis declarat, liberum arbitrium non solum esse physicè motum à Deo, ut asserit Calvinus; nec solum moraliter excitatum, ut docebat Pelagius: sed simul esse physicè motum & moraliter excitatum, & sub utraque motione physicâ & moralî, servare potentiam ad dissentendum, ac proinde libertatem, sicut docent Thomistæ.

Objicies secundò: Negatâ gratiâ efficaci ab intrinseco, voluntatis nostræ prædeterminativâ, non possunt admitti decreta ex se efficacia: Sed talem gratiam negat D. Thomas: Ergo & illa decreta. Major constat, nam gratia de se efficax effluit & emanat à decreto efficaci & prædeterminante, & est ejus causalitas & executio. Minor verò probatur ex S. Thoma in cap. 8. ad Roman. lect. 3. ubi expressè docet, vocationem interiorè efficacem esse, quia illi voluntas assentitur: Hac vocatio, inquit, est efficax in prædestinatis, quia hujusmodi vocationi assentiunt. Idem docet Dominicus Soto de natura & gratia cap. 15. ubi ait: In adultis reddenda est proxima causa, cur cum duos aq̄e sit Deus paratissimus convertere, presentissimâ que utrumque misericordiâ aspiret, hunc trahat, illum non trahat: quæ reverà reddi non potest, nisi quod alter præbeat assensum & cooperatur, alter verò minime.

Respondeo concessâ Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem, in primis dicendū est, quod quando S. Thomas docet, vocationem

B

C

D

151

152

interiorem esse efficacem, quia voluntas con- A
sentit: particula *quia* non est sumenda in sensu
causali, sed illativo: seu secundum rationem
consequentiae, non secundum causam essendi.
Sicut idem S. Doctor quaest. 2. de veritate art.
14. explicat verba Origenis dicentis, *Quia futu-
rum est aliquid, ideo scitur à Deo antequam fiat, &
dicit hoc esse intelligendum secundum causam conse-
quentiae, non secundum causam essendi: id est in sen-
su illativo, non verò in sensu causali.*

153 Secundò responderi potest, quòd si D. Tho-
mas usurpet illam particulam *quia* in sensu cau-
sali, loquitur solum de causalitate materiali &
dispositiva, non autem de formali, vel efficiente.
In quo etiam sensu locutus est Dominicus Soto
cap. 15. de natura & gratia, ut ipsemet testatur B
in fine Commentariorum 4. libri sententiarum
pag. 1053. ubi resumens & repetens eadem ver-
ba quae scripserat in praefato libro de natura &
gratia, addit: *Quidam verò hoc taxare voluerunt
dicentes quòd nimium tribuerim libero arbitrio in ju-
stificationis causa. Et tamen, salvà semper Catholi-
ca Ecclesia censurà, arbitror necessario sic dicendum.
Assensus enim liberi arbitrii non est causa preveniens
motionem Dei, sed effectus ejusdem motionis, idem pra-
veniens liberum arbitrium. Est enim pulsatio & aspi-
ratio Dei ad corda nostra, similis aeri in fenestram
clausam aspiranti. Sed quia non aperit nobis eadem
corda ex necessitate, sed nobis liberè consentientibus:
quamvis causa prior efficiens quae nos convertit, sit ejus
spiratio, & motio preveniens; tamen dispositio mate-
rialis (quae hoc modo dici potest causa) est assensus no-
stra. Sicuti causa efficiens preveniens cur fenestra aperi-
tur, est aer intrans: sed causa materialis cur aer in-
trat, est quia fenestra aperitur.*

Ex quibus patet, Patrem Anatum in libro de
scientia media, frustra adducere Dominicum
Soto tanquam contrarium sententiae Thomista-
rum, cum illam variis in locis expressissimè do-
ceat, ut in Apologia Thomistarum fusè osten-
sum est.

Art. 6

ARTICVLVS VII.

*An divinorum decretorum efficacia, ad statum
innocentiae Angelorum & hominum
extendenda sit?*

154 Hucusque contra Molinam & alios Recen-
tiores pugnatum est, nunc contra Janse-
nium & sectatores ejus certamen instituemus; il-
le enim Author, quasi biceps, & dimidiatus Mo-
lina & D. Thomas allecla; isti adharet, dum ex-
plicat regimen & providentiam Dei respectu
hominis lapsi: illi verò, dum statum innocentiae,
& operationes primi hominis stantis & sani, ac
Angelorum gratiam & praedestinationem expo-
nit. Unde meritò de illo tale aliquid usurpari
potest, quale olim de eo, de quo dicebatur, & Se-
natorem perdidisse, & Monachum non fecisse.

155 Jansenius ergo divinorum decretorum & au-
xiliorum efficaciam respectu hominis lapsi cum
Thomistis agnoscit, sed eam ad statum inno-
centiae Angelorum & hominum non esse ex-
tendendam, cum Molina & aliis Recentioribus
contendit; atque hanc inter gratiam medica-
nalem Christi nobis concessam, & gratiam sani-
tatis Angelis & primis parentibus datam, sta-

tuit generalem differentiam, quòd illa moveat
& determinet liberum arbitrium ad bonum, illa
verò ejus nutum, seu motum, ac determinem-
tionem expectaret, eiq; quantum ad efficaciam
& usum subjeceretur. Idque principiis Augu-
stini adeò connexum putat, ut libro 8. de gratia
Christi Salvatoris cap. 2. scribere non dubita-
verit: *Gratiam efficacem ad omnes humana natura
status dilataram, ab Augustini sensibus esse reman-
simam, & vi potius humana Philosophia, quam
Augustinane Theologia expressam & inventam. Tri-
tumque fundamentum gratiae medicinalis Christi
subverti, & scripturam subverti, dum gratia
necessitas, non ex vulnere voluntatis, sed natura-
lis indifferetia, & omnium causarum subordinatio-
ne suspenditur.* Addit ibidem: *Qui medicinalem
Christi gratiam sic defendere conantur, ut eam in
praedeterminationem physicam transforment, omni-
statui hominum lapsorum & innocentium, extra
causa prima, & indifferetia voluntatis necessitam,
magis profectò Aristotelici, quam Augustiniani fan-
nam totius praedeterminatio sic asserta, non solum nel-
lo testimonio ejus probari potest, sed potius universam
doctrinam ejus inexplicabili confusione perturbat:
tollit enim differentiam integrè lapsae voluntatis,
tollit differentiam duplicis adjutorii quo & sine quo;
obscurat veram radicem gratiae medicinalis, nec so-
nit intelligere veram naturam ejus, dum aequalita-
statui illam praedeterminationem omnibus neces-
sariam Tandem concludit, differentiam illam
quam statuit inter gratiam medicinalem & gra-
tiam sanitatis, esse doctrinam ab Augustino tra-
ditam, ac fundamentum, veram clavem quae
aditus in scripta ejus, & in palatium gratiae ape-
riendus est, annulum qui caeterorum dogma-
tum catenam trahit, & veluti filam Actaeoneam,
quò nisi quis regatur, tota ejus doctrina, metus
labyrinthus est.*

Verum haec doctrina Janseonii dupliciter pluri-
bus & illustrissimis D. Augustini Discipulis, qui
decretorum & auxiliorum efficaciam necessita-
tem, non solum pro statu naturae lapsae, sed etiam
pro statu integritatis & innocentiae hominum &
Angelorum agnoscunt, subindeq; discrimen il-
lud gratiae medicinalis & gratiae sanitatis, quod
Janseonianae doctrinae basis & fundamentum est,
proflus rejiciunt. Inter quo praecipui sunt Tho-
mas Bravardinus, Archiepiscopus Cantuariensis,
& insignis gratiae per se efficacis defensor.
Guilelmus Estius pari Theologiae Posturae &
Scholasticae peritiae celeberrimus. Leonardus
Coquæus in Augustini doctrina veratissimus,
ut praefata ejus commentaria in libros de civi-
tate Dei testantur. Ysambertus Academiae Parisi-
ensis, praefatissimè lumen. Nuper etiam Tho-
mas Anglus opusculum edidit cui Titulus est,

E *Mens Augustini de gratia Adami, in quo gratiam An-
gelorum & primorum parentum non fuisse sub-
ditam ipsorum libero arbitrio, sed ipsum deter-
minasse & applicasse ad bene operandum, differetia
docet, & oppositam sententiam virus Pelagiani-
sismi continere, & D. Augustino è diametro
repugnare asserit. Idem sentiunt Thomistae cum
Angelico Praeceptore, qui ita clarè mentem suam
aperit locis infra referendis, ut de ea dubitare
nemo possit, nisi in media velit luce cecurrit.*

Porro quia Jansenius ad Augustini tribunal
causam evocat, & solis Augustini testimonio
litem hanc dirimendam esse contendit; ad Au-
gustinum recurrimus, & coram ejus tribunali
causam dicere non reculamus, Jansenioque
respon-